

הצעת אמון

המגמה מראה שאמון הציבור
בצה"ל דווקא נותר יציב.
אלה המלצותינו לחזקו ולשמרו.

אל"מ במיל' רונן איציק

הביטחוניסטים

מחלקת המחקר

ינואר 2022 / שבט ה'תשפ"ב

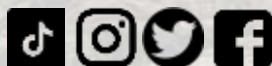
הביטחוניסטים הינה תנועה המונה למעלה מ-4,000 קצינים בכירים, מפקדים ולוחמים במילואים מכלל זרועות הביטחון שקמה על מנת להגן על צרכיה הביטחוניים של מדינת ישראל באופן שיאפשר את קיומה ושגשוגה לדורי דורות.

הקו שלנו ברור: אנו דבקים בזכותה של מדינת ישראל לשכון בגבולותיה הבטוחים, הם גבולות ארץ ישראל; מאמינים כי צרכיה הביטחוניים של מדינת ישראל נמצאים בראש סדר העדיפויות הלאומי; ומאמינים כי למדינת ישראל אין את הפריבילגיה להפסיד באף מלחמה. על צה"ל לפעול בחופשיות בכל מרחב בכדי לממש את אחריותו ולהגן על מדינת ישראל.

נבהיר כי התנועה איננה מפלגתית, אלא רואה לנגד עיניה את הערכים והחזון המגדירים אותה.

הועד המנהל של התנועה: האלוף במיל" גרשון הכהן, האלוף במיל" יצחק ג'רי גרשון (יו"ר), פרופ' אלכסנדר בליי, תא"ל במיל" אמיר אביבי (מנכ"ל)

בין חברי התנועה: האלוף במיל" יוסי בכר, האלוף במיל" כמיל אבו רוקון, אלוף במיל" יוסי משלב, ניצב בדימ' שלמה קעטבי, תא"ל במיל" חסון חסון, תא"ל במיל" הראל כנפו, תא"ל במיל" אביגדור קהלני, תא"ל במיל" יוסי קופרווסר, אל"מ במיל" טל בראון, סא"ל במיל" ירון בוסקילה (מזכ"ל)

הביטחוניסטים • ע"ר 580697472 • idsf.org.il

התמונה לעיל: מתוך הרשתות החברתיות של דובר צה"ל

על מחלקת המחקר

מחלקת המחקר של תנועת הביטחוניסטים שמה לנגד עיניה להיות קול מוביל, רלוונטי ודינמי בדיון הציבורי בישראל שדרך מחקר יישומי מספק לציבור ולמקבלי החלטות כלים נחוצים להתמודד עם המציאות המדינית-ביטחונית המתפתחת, תוך השרשת עקרונות וערכי הביטחון הלאומי של מדינת ישראל על מנת שתשגשג לדורי דורות כמדינת הלאום של העם היהודי.

אנו מקדמים שיח ענייני, מקצועי ומזמין הלוקח בבסיסו את עקרונות וערכי הציונות והביטחון הלאומי של ישראל בתור נקודת פתיחה מובנת מאליה. אלה כוללים את זהותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הישענותה על החזון הציוני, ביטחון לאומי שנבנה מבפנים כלפי חוץ ממנו נגזרים עקרונות משילות וריבונות, שליטה ביטחונית מלאה של צה"ל במרחב, עוצמה כמקור לשלום, טיפוח ההון האנושי ועיקרון האומה המתגייסת.

פעילות המחלקה סובבת סביב שני מישורים משלימים: מחקר ותיווכו. אנחנו מספקים דו"חות, מחקרים וניירות עמדה המתמקדים בנושאי הליבה שלנו, בשילוב המלצות מקצועיות. מחקר זה מונגש לציבור ולמקבלי החלטות באמצעים שונים, מפגישות עם מקבלי החלטות דרך הופעות בתקשורת ועד הרצאות פתוחות והמדיה החברתית.

אנו רואים כנר לרגלינו את החינוך וההכשרה של הציבור ככלל והדור הצעיר בפרט.

ראש המחלקה: אור יששכר, מנחה המחלקה: תא"ל במיל" יוסי קופרווסר, בין החוקרים: אלוף גרשון הכהן, סא"ל במיל" מוריס הירש, סא"ל במיל" ד"ר מרדכי קידר, ד"ר דורון מצא, ד"ר מרטין שרמן, יורם אטינגר, דוד מ. וינברג, סרן במיל" שי שירן, עו"ד אלי קירשנבאום.

על מחבר המסמך

אל"מ במיל' רונן איציק, חוקר ומרצה בתחום מדעי המדינה. בין תפקידיו בצה"ל נמנים מפקד מחלקה בגדוד 82, קצין אג"ם, מ"פ וסגן מפקד חטיבה 7; קצין אג"ם בעוצבת אדום; מפקד חטיבת הראל (בתקופתו זכתה החטיבה בפרס הרמטכ"ל ליחידות מילואים וכן בפרס ראש אט"ל. שימש מפקד צוות ומדריך במכללה הבין-זרועית לפיקוד ומטה. בתפקידו האחרון שימש ראש מטה עוצבת עמוד האש.

עמית מחקר במרכז מורשת בגין, מורה לאזרחות, בעל תואר ראשון בכלכלה בהצטיינות מהמכללה למינהל, תואר שני במדעי המדינה מאוניברסיטת חיפה, וכיום דוקטורנט. כיום מוביל את תכנית "אתגרים" להעצמת מורים מנהיגים.

מחבר הספר "האדם שבטנק" שתורגם גם לאנגלית, "פרישה – כיוון הכרחי" ו"כיוון ברור" העוסק בלחימת חטיבה 7 במלחמת לבנון השנייה.

פורסם: ינואר 2022 / שבט ה'תשפ"ב

¹ קרדיט לתמונה בשער:

”אסור לנו להתעלם, שגם פה במדינה, במדינת ישראל פועלים עדיין כוחות מפרידים ומפורדים. רק הצבא יכול וצריך לשמש גורם מלכד ומעלה בעיצוב דמותו החדשה של העם הנוצרת במדינת ישראל. תפקיד חינוכי זה בצבא הוא לא צורך לאומי פנימי בלבד, אלא גם תנאי הכרחי לביטחוננו.”

דוד בן-גוריון, 1976

”כוכבים ועפר”, עמ' 36-37

”הגיוס לצבא הוא **צורת ביטוי עילאית של מילוי חובה אזרחית ולאומית**. מערכת זיקותיו של אזרח כלפי מדינתו ראויה בעיניי להתקיים, לא רק במסגרת שיח הזכויות, המתקיים בין האזרח לבין הממסד השלטוני במדינה, אלא גם בשיח החובות, **בהתמסרות האזרח גם לצורכי האומה**. שבים כאן אל נקודת החיבור לטבורה של השקפת העולם, הממוקדת בשאלה 'לשם מה ולמען מה מתקיימים'. איזה אדם ואיזו חברה אנחנו מבקשים לקיים כאן?”

אלוף במיל גרשון הכהן, חבר הביטחוניסטים, לשעבר מפקד הגיס המטכ"לי
”מה לאומי בביטחון לאומי”, פרק ז'

”למי שאין ערך בעבורו הוא מוכן לסכן את חייו ואף להקריבם, אין לו ערך בעבורו ראוי לו להיות”

נחמה ישראלי, לוחמת פלמ"ח וחברת קיבוץ דברת
איבדה את שני בניה, לוחמי שריון במלחמת יום הכיפורים

תקציר מנהלים

- "מדד הדמוקרטיה הישראלית 2021", אשר פורסם לאחרונה מטעם "המכון הישראלי לדמוקרטיה" וגרר תגובות רבות ועניין תקשורתי רב, שרטט המכון תמונה עגומה לגבי מידת האמון שרוכש הציבור במוסדות המדינה, ובכללם צה"ל. המדד קבע ש"לאחר חזרה למדדי האמון הגבוהים מאוד מהם נהנה צה"ל בעבר בקרב הציבורי היהודי ביוני (90%), **חלה ירידה שוב באוקטובר ל-78%**, והוא **הנמוך ביותר מאז 2008**."
- בניגוד גמור לנטען, **הנתונים שלנו מראים שבעשור האחרון רמת האמון בצה"ל מצד הציבור לא ירדה. יתרה מכך, המגמה הכללית מאז תחילת שנות ה-2000 מציגה רמת אמון גבוהה ולרוב יציבה בצה"ל**. השיטה המדויקת יותר למדוד אמון היא אבחנת מגמה, ולא הצבעה על תנודות מקומיות.
- יתרה מכך, **רוב מוחלט מקרב התיכונים, ומקרב משוחררי השירות הסדיר (גיל ממוצע 23) מאמינים ברמה גבוהה בצה"ל כצבא העם**. בנוסף, המחקר שלנו מצא **שילדיהם של משרתי מילואים מעידים על נכונות רבה להתנדב למען הקהילה, ובהמשך לשרת שירות משמעותי בצה"ל**.
- ממצאים אלו, מצביעים גם כן על **רמת אמון גבוהה, עקבית ויציבה בצה"ל ב-20 השנים האחרונות, ועל השפעות חברתיות מהותיות של מערך המילואים**.
- נוכח ממצאים אלו, ובמסגרת האמון הרב אותו רוכשת תנועת "הביטחוניסטים" כלפי צה"ל, **אנו מוצאים לנכון להגיש המלצות ממוקדות למשרד הביטחון ולצה"ל** אשר יחזקו את עוצמתו של הצבא, ישמרו את רמת האמון בו, והחשוב מכל, יעצימו את מוכנותו למלחמה ולאתגרים שעל הפרק. **ההמלצות מתמקדות בזרוע היבשה**.
- **חמש ההמלצות כוללות: הפעלת התמרון היבשתי בעת עימות, פיקוד מוכוון משימה, כשירות מערך המילואים, כשירות המערכים התומכים ביבשה, ובחינת התרבות היחידתית**.

אמון הציבור בצה"ל בשפל? בניגוד לנטען, הוא נותר גבוה יציב.

פרסומו האחרון של "המכון הישראלי לדמוקרטיה" מציב בסימן שאלה את התמיכה הרחבה ממנה נהנה צבא ההגנה לישראל מצד הציבור הישראלי, בהינתן הקשר ההדוק והחפיפה בין שני הגורמים בהיותו של צה"ל במעמד "צבא העם". על פי "מדד הדמוקרטיה הישראלית 2021", אשר פורסם ב-6 בינואר 2022 והוא המדד ה-19 במספר, שרטט המכון תמונה עגומה לגבי מידת האמון שרוכש הציבור במוסדות המדינה, ובכללם צה"ל.

המכון קבע באשר לאמון הציבור היהודי בצה"ל, "לאחר חזרה למדדי האמון הגבוהים מאוד מהם נהנה צה"ל בעבר בקרב הציבורי היהודי ביוני (90%), **חלה ירידה שוב באוקטובר ל-78%**, והוא **הנמוך ביותר מאז 2008**.^{2 3} הפרסום גרר תגובות רבות, הן מצד נשיא המדינה ודמויות ציבוריות נוספות, והן בכותרות בתקשורת, כדוגמת "אמון הציבור בצה"ל נמצא בשפל של 13 שנה"⁴, "מכה קשה לצה"ל: ירידה משמעותית באמון הציבור אחרי 'שומר חומות'⁵, ו"מדד אמון הציבור בצה"ל: ירידה של 12% ביחס למדד הקודם".⁶ הדאגה הרבה נבעה משחיקה במעמדם של מוסדות הדגל של המדינה שעד כה נהנו ממעמד של קונצנזוס.

אלא שבניגוד מוחלט לנטען, לפיו תמרור אזהרה מוצב מעל אמון הציבור בצה"ל, מצאנו לנכון להציג את התמונה הנכונה והמדוייקת יותר. על פי הנתונים שלנו, בעשור האחרון רמת האמון בצה"ל מצד הציבור לא ירדה. יתרה מכך, המגמה הכללית מאז תחילת שנות ה-2000 מציגה רמת אמון גבוהה ולרוב יציבה בצה"ל, למעט תנודות מקומיות, למשל בתקופה הסמוכה למלחמת לבנון השנייה.

² <https://www.idi.org.il/articles/37999>

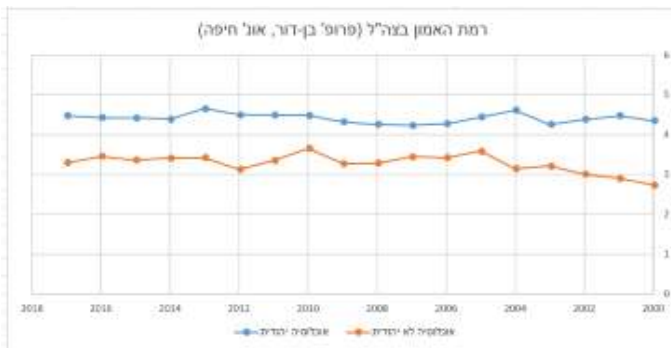
³ <https://www.idi.org.il/media/17285/the-israeli-democracy-index-2021-short.pdf>

⁴ <https://www.haaretz.co.il/news/education/1.10519177>

⁵ <https://www.maariv.co.il/news/israel/Article-889339>

⁶ <https://www.makorrishon.co.il/news/443377>

תמונה זו, השונה מהתמונה המוצגת על-ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה, הינה פרי מחקר שבוצע בעשורים האחרונים **במכון לחקר הביטחון הלאומי באוניברסיטת חיפה**⁷, וכן **מחקר מקיף העוסק במערכת היחסים צבא וחברה, המוביל אל"מ (מיל") רונן איציק ב-7 השנים האחרונות**⁸.

מדד החוסן שהוביל פרופ' גבריאל בן-דור באוניברסיטה חיפה מציג את ההיפך הגמור: **מגמה יציבה של אמון הציבור בצה"ל, ואף עלייה מתונה** בציבור היהודי ב-20 השנים האחרונות, לצד עלייה קלה באמון מצד הציבור הערבי

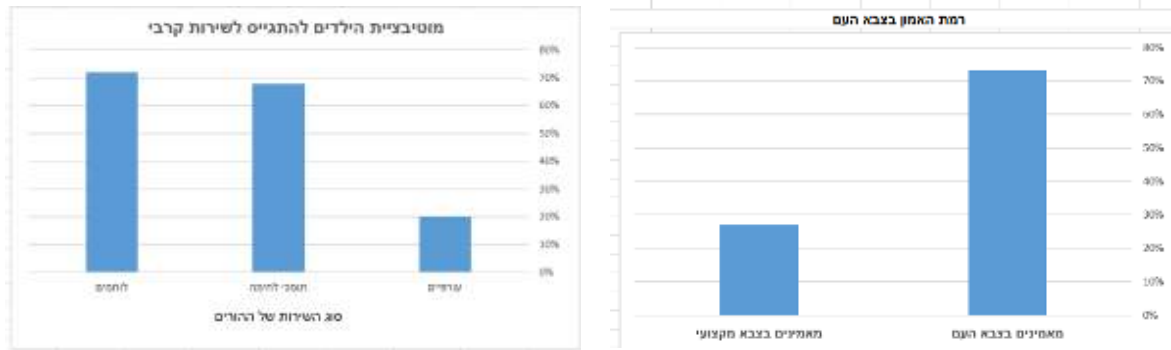
נתוני המכון הישראלי לדמוקרטיה מתוך "מדד הדמוקרטיה 2021", המראים לכאורה **ירידה חדה באמון הציבור בצה"ל** בין יוני לאוקטובר 2021, נתון המעיד על שפל של 13 שנה

במדד החוסן שהוביל פרופ' גבריאל בן-דור באוניברסיטת חיפה נשאלו בכל שנה אלפים בחברה הישראלית ממגזרים רבים ומגוונים באשר לאמון במוסדות המדינה לרבות כוחות הביטחון. מחקר אורך משמעותי ועמוק זה מציג מגמה עקבית. בנתונים בגרף לעיל המתבסס על סולם ליקרט 6-1 ניכרת יציבות במדד לאורך שנים, ואף עלייה מתונה. הגרף מציג כאמור תנודות מקומיות, אך משמר מגמה יציבה של בין 4-5 מתוך 6 בסולם בקרב יהודים, וברוב השנים בין 3-4 בקרב לא יהודים.

ממצאי מחקר זה מצביעים על עקביות ברמת האמון בכוחות הביטחון, ולכל הפחות ניתן לומר שאין ירידה באמון בצה"ל לאורך 20 השנים האחרונות.

⁷ מחקר אורך שנערך בשנים 2000-2017 על ידי פרופ' גבריאל בן-דור ודר' אייל לוי (בחלק מהשנים גם פרופ' קנטי) באוניברסיטת חיפה, מיקודו בחוסן הלאומי של החברה הישראלית – ממצאיו הוצגו בכל שנה בכנס קיסריה.

⁸ מחקר השוואתי שהתקיים בשנים 2015-2020 על ידי אל"מ (מיל") רונן איציק במסגרת עבודת דוקטורט, העוסק בהשפעת השירות בצה"ל על ערכים לאומיים וחברתיים.

מחקר יחסי צבא וחברה (2015-2020) אל"מ מיל" רונן איציק

לא זאת בלבד, המכון הישראלי לדמוקרטיה עצמו, בממד הדמוקרטיה לשנת 2021, הראה **מגמה יציבה ב-20 השנים האחרונות של תמיכה ציבורית בצה"ל, שנהנה ממדד האמון הגבוה ביותר מבין כלל מוסדות המדינה** – יותר ממוסד הנשיאות, ראשות הממשלה, המשטרה, בתי המשפט ואחרים.

מתוך מדד הדמוקרטיה הישראלית 2021 של המכון הישראלי לדמוקרטיה⁹

⁹ <https://www.idi.org.il/media/17232/the-israeli-democracy-index-2021.pdf>

יתר על כן, **במהלך השנים 2015-2020 קיים אל"מ (במיל") רונן איציק מחקר השוואתי בין תלמידי תיכון ובין מסיימי שירות צבאי**, המתבסס על רשתות חברתיות, שאלון אינטרנטיים וראיונות עומק. במחקר זה, בו השתתפו מעל ל-5000 נדגמים מכלל המגזרים בחברה הישראלית נמצא כי **רוב מוחלט מקרב התיכונים סטים, ומקרב משוחררי השירות הסדיר (גיל ממוצע 23) מאמינים ברמה גבוהה בצה"ל כצבא העם**, ומיעוט מקרב המשתתפים רואים צורך בהסבתו לצבא שכירים, או צבא מקצועי. בנוסף, ממחקר זה עולה כי **ילדיהם של משרתי מילואים מעידים על נכונות רבה להתנדב למען הקהילה, ובהמשך לשרת שירות משמעותי בצה"ל**, הן כקצינים, ולרבות שירות מילואי בהמשך. ממצאים אלו, מצביעים גם כן על **רמת אמון גבוהה, עקבית ויציבה בצה"ל ב-20 השנים האחרונות, ועל השפעות חברתיות מהותיות של מערך המילואים.**

מהנתונים עולה כי **בניגוד לפרסום של המכון הישראלי לדמוקרטיה, שעורר סנסציה באמצעי התקשורת, המדד הנכון יותר הוא להצביע על מגמה, ולא על תנודות מקומיות.** האופן שבו הוצגו הדברים הוא שנמדדה "ירידה משמעותית באמון הציבור אחרי 'שומר חומות'", אף על פי שמייד לאחר המבצע, ביוני 2021, המכון עצמו דיווח על שיעור אמון גבוה של 90%. לא סביר שהתנודה המקומית של אוקטובר, ייתכן עקב הסמיכות לדיון הציבורי על אישור התקציב שכלל את נושא הפנסיות התקציביות או בסמיכות לאירועים אחרים, מעידה על זיקה ל"שומר החומות" לא "בעוד הברזל חם" אלא מספר חודשים לאחר מכן.

מצאנו לנכון **לשים את הדברים על דיוקם ולהצביע על התמונה הרחבה, על מנת לדייק את הרושם שנוצר באשר לאמון הציבור בצה"ל**, המוסד הקונצנזואלי ביותר במדינת ישראל. באותה נשימה, מתוקף אחריותנו כמפקדים בכירים במילואים, **אנו רואים עצמנו חלק מדיון מהותי לגבי שמירת אמון זה וחיזוקו.** לפיכך **גיבשנו סדרה של המלצות** אשר נוגעות למוכנות וכשירות הסד"כ ללוחמה, מתוך הבנה שהדבר מהווה עמוד תווך ליחסים בין הצבא לציבור עליו הוא אמון.

המלצות

נכח ממצאים אלו, ובמסגרת האמון הרב אותו רוכשת תנועת "הביטחוניסטים" כלפי צה"ל, אנו מוצאים לנכון להגיש המלצות ממוקדות למשרד הביטחון ולצה"ל אשר יחזקו את עוצמתו של הצבא, ישמרו את רמת האמון בו, והחשוב מכל, יעצימו את מוכנותו למלחמה ולאתגרים שעל הפרק, ובעתיד הנראה לעין.

המלצות אלו הינן פועל יוצא למחקר שביצע אל"מ איציק, הכולל תיזה על מצבו של מערך המילואים¹⁰, וכן שיח בתוך הפורום הבכיר של התנועה. **עיקרון ממוקד בכשירות מערך היבשה**, מתוך ההבנה כי ההכרעה במלחמה תלויה לפני הכל בכשירותו.

אנו מאמינים שעל מנת לשמור על רמה יציבה של אמון כלפי הצבא מצד הציבור, שצמח בעצמו מהצבא ומשרת בו במילואים, יש להשגיח על ענייניות ושקיפות התנהלותו של צה"ל, שילוב מוגבר של מגזרים שונים באוכלוסיה כמתן ביטוי להיותו צבא העם, ומעל הכל, ברצוננו להתרכז **בחמישה עמודי תווך מרכזיים שיש לחזק ולעבות במערך היבשה**.

צעדים אלה יהוו **מכפיל כוח חשוב לתנופת הקשר ההדוק הצבאי-עממי** וכפועל יוצא מכך **להבטחת ביטחון ישראל ושמירה על נצח ישראל**.

¹⁰ איציק, ר. (2013). "שירות המילואים בישראל בעידן פוסט-מודרני", אוניברסיטת חיפה – מחקר המצביע על מוקדי הפעולה המשפיעים על רמת הנכונות של אנשי המילואים להמשיך ולשרת.

1. **הפעלת התמרון היבשתי בעת עימות** – אנו חשים כי בעשור האחרון צבא היבשה לא מקבל "במה". ניכר כי אנו מהססים להפעילו לפעולה יזומה, ובהדרדרויות בטחוניות משימותיו הן מינימליסטיות בטווח הפעולה. צבא יבשה אשר אינו מופעל נשחק. האמון בו נשחק. האמון של הלוחמים לבין עצמם נשחק, ויותר מכל, ישנה ספקנות שיופעל אם בכלל. תחושה זו מחלחלת מזה שנים בדרגי השטח, והיא כמעט עובדה מוגמרת בציבור, וניתן להניח שגם בעייני האויב.

ניתן לומר כי התחושה הרווחת היא שאנו מפחדים לפעול ביבשה.

אנו סבורים כי רמת הכשירות של כוחות היבשה גבוהה יותר משהייתה בתחילת שנות ה-2000, כתוצאה משיפור ניכר ביכולות וברמת האימונים. ברם, אלו לא באים לידי ביטוי נוכח העובדה כי התמרון היבשתי לא הופעל בעוצמה ולטווח בעימותים האחרונים. עובדה זו שוחקת כאמור את האמון בצבא היבשה ככוח בעל יכולת הכרעה, ומכאן שייתכן מאוד שגם נפגעת רמת ההרתעה.

2. **פיקוד מוכוון משימה** – אנו מזהים כי בשנים האחרונות נשחק עיקרון חשוב זה, שבמרכזו היוזמה הנדרשת ממפקדי השדה לפעול במלוא עוצמתם בכדי להשיג את המשימה, ותחת מינימום מגבלות ומקסימום גיבוי. שחיקה זו להבנתנו מושפעת מרמת בקרה מוגזמת על כוחות בפעולה, ירידה באמון בפיקוד הזוטר, צמצום במרחב הגיבוי, ושילוב מוגזם של אלמנטים משפטיים בפעילות מבצעית.

אנו ממליצים לצה"ל להגביר את האמון במפקדי השטח, בדגש מפקדי הפלוגות והמחלקות, לעודד אותם ליזום, ולגבות אותם. מפקדים אלו הם העומדים יום-יום מול האויב (בעין) ואחראיים ישירות לתוצאות המבצעיות. הם במגע ישיר ותמידי עם החיילים, והם עתודת הפיקוד של צה"ל. הגדלת מרחב היוזמה בקרב הפיקוד הזוטר תוך חניכה (ופחות בקרה וביקורת) תעצים מפקדים אלה, תשפיע על התוצאות המבצעיות, תרתום אותם לשירות ארוך טווח, ותחזק את כשירות ומוכנות מערך היבשה לשנים קדימה, לרבות במילואים.

3. **כשירות מערך המילואים** – בעשורים האחרונים צומצמו רבות מיחידות המילואים: עוצבות נסגרו, וחיילי מילואים רבים שוחררו. אנו סבורים כי **אל מול תרחיש של מלחמה רב-זירתית צה"ל מצוי בסדר-כוחות מוגבל מאוד**, בעיקר נוכח התופעות להן היינו עדים במבצע "שומר חומות", בעיקר בהקשר שליטה בצירים: יתקשה צה"ל להניע סדרי כוחות, ומכאן שבכל גזרה אופרטיבית נדרש סדר-כוחות אורגני ומספיק להפעלה עד אשר יסתיים תהליך של גיוס וניוד. לשם כך **כל פיקוד מרחבי נדרש לסדר כוחות המוכן להפעלה מהירה**. במסגרת זו יחידות מילואים אשר בגיוס מהיר יסייעו באבטחת הצירים, ויחידות מילואים נוספות אשר מתבססות על סדר-כוחות של לוחמים החיים במרחבים המאפשרים הגעה מהירה לחזית. נוכח הצמצום שחל ביחידות המילואים, אנו ממליצים לצה"ל לבחון הקמה מחדש של מערכים, חלקם יופנו למשימות הגנה מרחבית ושמירת הצירים.

בנוסף, צה"ל נדרש להשקיע יותר ביחידות המילואים ההתקפיות – חוק המילואים פגע ביכולת לאמן כראוי ובתדירות הנדרשת את יחידות החוד. ישנן יחידות המתכנסות מעט מידי ובתדירות נמוכה מדי: לא ייתכן שפלוגה לא מתכנסת לאימון משמעותי פעם בשנה. עובדה זו פוגעת בלכידות היחידות, ברמת האמון של החיילים והמפקדים להתמודד עם אתגרים משמעותיים, ובסופו של דבר מקרינה באופן שלילי על רוח הלחימה. בראייתנו, **יש להעצים את צבא המילואים**, לתת לו משימות נוכח האתגרים שהתפתחו, וכן למצות את אלפי הלוחמים ששוחררו שלא בטובתם.

שירות המילואים הוא בסיס המחוייבות והאזרחות הטובה. ניכר כי בעשורים האחרונים צה"ל מוותר יותר ויותר על שירות המילואים המהווה עמוד תווך אופרטיבי, ומכפיל כוח בתרבות ובחוסן הלאומי.

4. **כשירות המערכים התומכים ביבשה** – ברור לחלוטין שללא מאמץ תומך, כשירות התמרון ביבשה תהיה נמוכה. זו תהיה החולייה החלשה שתתלש מיד בתוך השרשרת. אנו פונים אל צה"ל בבקשה להעלות את כשירות המערך התומך. שפרו את הזנת כוח האדם אליו, דאגו לאיוש מלא, ולרמת כשירות הנושקת ל-100 אחוזים, בכלי הרכב ובאמצעים הלוגיסטיים. מוכרים לנו דבריו של האלוף (במיל") יצחק בריק: ברור לחלוטין שיש פגיעה מובהקת במערכים (למשל משאיות) שכבר הפכו לעובדה מוגמרת, ומפקדים רבים רואים אותה בעיניים ציניות, ברמה של חוסר אמון ביכולת הלוגיסטית. מערכים תומכים לא כשירים משמעותם שהיחידה אינה כשירה לביצוע משימתה – אין פרשנות אחרת. ומכאן **שנדרש לחזק לא רק את החוד, אלא את מה שתומך אותו.**

5. **התרבות היחידתית** – מתוך אמון רב במפקדי היבשה, ונוכח העובדה שאנו קשובים להם יותר מכל, אנו מוצאים כי קיים ריחוק בין המפקדים הבכירים ובין דרגי השטח. יכולות הפו"ש המתקדמות בשגרה ובחירום מאפשרים לכאורה למפקדים לשלוט במתרחש. בשיח עם מפקדים בסדיר ובמילואים אנו מוצאים כי תרבות הדיונים בצבא מהווה "מושך שלילי" לכך שמפקדים לא מצויים מספיק בשטח. מצב זה מהווה פגיעה חמורה ביכולת החניכה, בהווייה ובכלל, באמון של החייל במפקדיו. לוחם (סדיר) בפלוגה שמספר שראה את המג"ד שלו פעם אחת בתקופה של 4 חודשי פעילות מבצעית או הכשרה מעיד על מצב לא סביר. בחינה של הסיבה לתופעה זו היא איזון לא נכון בין הזמן בו שוהה המפקד במפקדה, מקיים דיונים ומסתמך על דיווחים, ובין הזמן המושקע בלמידה בגובה העיניים. מיקומם של המפקדים – עם הלוחמים, לא רק בחירום, אלא באורח יומיומי.

אנו סבורים שטיפול ממוקד ב-5 ההיבטים המפורטים, כאמור בדגש על צבא היבשה, יביאו את כשירותו של צה"ל לרמה גבוהה יותר, ומתוקף כך גם רמת האמון בו תישמר גבוהה לאורך שנים.

עוצמתו של צה"ל נשענת על יכולת ההכרעה ביבשה. זהו לא רק צורך אופרטיבי, אלא אתוס תרבותי מכונן בחברה הישראלית בכלל. צבא היבשה חייב לחזור למרכז הבמה, חייב להיות מחודד, מוכן ומופעל. צבא יבשה חזק הוא תנאי הכרחי לצה"ל חזק, ולחברה חזקה ומלוכדת – זהו עמוד תווך משמעותי בביטחונה הלאומי של מדינת ישראל.

אנו סמוכים ובטוחים כי יש לנו אוזניים קשובות במערכת הביטחון, ובעלי תפקידים מחוייבים אשר ידעו לקחת את ההמלצות ולתרגמן ליישום אופרטיבי מהיר ואפקטיבי.